

Alexandra Tamášová

I enjoy Aliza's world. It's authentic and courageous

Annotation

Aliza Orlan (*1990) is a visual artist who makes a unique testimony as a queer artist both in terms of content and form. In her creative work, she uses the media of drawing, object, installation, as well as text and performance. Her morphology and symbolism can be perceived as a distinctive language of its kind, or signs of a special script. Regardless of whether it is seeds, stems and leaves, anemones or creatures resembling angels or mermaids, all the forms used by Aliza undergo a lengthy process of development, in which she "sketches" them, searching for an optimal shape, while researching their history and contexts to eventually incorporate them into her universe. She connects this process with her queer identity, her need to create a safe space for herself in a world hostile to otherness.

Mgr. Alexandra Tamášová, PhD. (*1985), art historian, critic and curator. Graduated in Art History and Theory from the Philosophical Faculty of Trnava University in Trnava (2009) where she completed her PhD study. Her dissertation was on the topic of *Existential Limits of the Body* (2012). She works as curator of the Collection of Modern and Contemporary Art at Slovak National Gallery. She primarily deals with contemporary art and the phenomenon of outsider art.
alexandra.tamasova@gmail.com

Alexandra Tamášová

Baví ma Alizin svet. Je autentický a odvážny

Anotácia

Aliza Orlan (*1990) je vizuálna umelkyňa, ktorá prináša obsahovo aj formálne jedinečnú výpoveď queer umelkyne. Tvorí v médiu kresby, objektu, inštalácie ako aj textu a performancie. Jej tvaroslovie a symboliku môžeme vnímať ako svojho druhu osobitý jazyk, alebo znaky zvláštneho písma. Či už sú to semienka, stonky a listy, sasanky alebo bytosti podobné anjelom a morským pannám – každý použitý tvar prechádza u Alizy dlhým vývojom, keď ho „vykresluje“, dáva mu optimálnu podobu, ale aj skúma jeho históriu a kontexty, aby ho vo výsledku začlenila do svojho univerza. Tento proces spája s vlastnou queer identitou, potrebou kreovať pre seba bezpečný priestor vo svete, ktorý je voči inakosti nepriateľský.

Aliza Orlan: Self-coding (herbarium), 2011, lept/etching, 27,5 x 27,5 cm

Aliza Orlan (*1990) je vizuálna umelkyňa, ktorá prináša obsahovo aj formálne jedinečnú výpoveď. Napriek tomu, že absolvovala štúdium grafiky u prof. Jančoviča na VŠVU už v roku 2016, do povedomia sa dostáva postupne, najmä v poslednom období. Bezprostredne po štúdiu autorka prežila tri roky v Trenčíne ako učiteľka na „šup-ke“. Začiatok jej kariéry sa teda prekrýva s obdobím pandémie – v roku 2021 sa predstavila na svojej prvej sólo výstave v Galérii Artotéka v bratislavskej Staromestskej knižnici (kurátorka Gabriela Gažová). Odvtedy Alizina viditeľnosť a účasť na domácich aj zahraničných projektoch narastá. V roku 2023 sa zúčastnila niekoľkých zaujímavých kolektívnych výstav, medzi nimi v košickej Tabačke (*Neznáma v krajine*, spolu s Dominikou Vyskočilovou, kurátorstvo Dominika Moravčíková a Samuel Velebný, 12. 9. – 20. 10.) a aj vo viedenskom Queer Museum (*History Hustory*/Museum of Self-Care*, 3. 6. – 19. 8.). V spolupráci s kurátorkou Miroslavou Urbanovou realizovala ďalšiu samostatnú výstavu: *Záhrady mojich strachov a túžob* (Galéria Jula Bindera v Banskej Štiavnici, 3. 3. – 10. 4.). Ja sama som ju tento rok pozvala do spoločného projektu s Dorotou Sadovskou, ktorý sa pod názvom *Klíčenie* uskutočnil vo White & Weiss Gallery v Bratislave (8. – 24. 5.). Ide teda o *up-and-coming* autorku, ktorá sa čoraz uvoľnenejšie a sebavedomejšie púšťa do rôznych výtvarných médií vrátane performance, ale tiež do verejnej seba-prezentácie.

Napriek tomu, že absolvovala grafický ateliér, dnes tvorí v médiu kresby, objektu, inštalácie ako aj textu a performance. Jazyk a písmo sú kľúčovými organizačnými princípmi jej tvorby. Nielen preto, že s nimi pracuje explicitne: píše si denníky, básne, vytvorila vlastné tajné písmo, text je súčasťou viacerých kresieb. Na hlbšej rovine možno aj jej tvaroslovie a symboliku vnímať ako svojho druhu osobitý jazyk, alebo znaky zvláštneho písma. Či už sú to semienka, stonky a lísty, sasanky alebo bytosti podobné anjelom a morským pannám – každý použitý tvar prechádza u Alizy dlhým vývojom, keď ho „vykresľuje“ (nachádza mu optimálnu podobu, buduje svoju vlastnú technickú zručnosť a istotu ruky), ale tiež na intelektuálnej úrovni skúma jeho históriu a kontexty, aby mu vo výsledku prepožičala vlastnú interpretáciu a význam; začlenila ho do svojho univerza, alebo, povedané jej slovami, environmentu. Ona sama, ako sa dočítate v rozhovore, tento proces spája s vlastnou queer identitou. Inšpirácia surrealizmom, potreba kreovať pre seba bezpečný priestor vo svete, ktorý je voči inakosti nepriateľský, spája mnoho queer autorstiev. Nejde pritom o eskapizmus z odmietania reality takej, aká je; naopak, to „realita“ aj so svojou vizuálnou kultúrou, jazykom či dejinami umenia odmieta ľudí, ako je Aliza Orlan. Alebo prinajmenšom ich nedostatočne reprezentuje. Ľudské telo je v dejinách umenia aj v masovej kultúre natoľko späté s rodovou binaritou a stereotypmi, že rodovo fluidný či trans človek v nich nenachádza sám seba. Preto Aliza pracuje s tvarmi podmorských organizmov alebo mýtických bytostí. Prírodný a mýtický svet totiž zďaleka nie je taký binárny, ako ho zvyčajne vidíme.

Prostredníctvom záujmu o vlastnú vyvíjajúcu sa identitu Aliza skúma naratívy, ktoré sa týkajú nás všetkých. Odhaľuje skryté limity nášho pohybu vo svete a predstáva, aké si o sebe vytvárame.

V Alizinej tvorbe nachádzam/e nevšedne vyvážený vzťah medzi obsahom a formou. Keď kreslí, tvorí jemné, nadýchané objemy s vibrujúcimi líniami, ktoré obkolesujú figúry ako svätožiara. Jej kresby dýchajú, pulzujú, naznačujú. Postavy splyývajú s prostredím a zmiešavajú sa navzájom, ich hranice sú priepustné ako tenká blana či voda. (Napadá mi v tejto chvíli, že aj hranice bytostí v reálnom svete sú omnoho priepustnejšie, než si ľudská imaginácia zvyčajne pripúšťa. Pripúšťa, prepúšťa, púšťa...) Jej farebnosť nikdy nie je náhodná, či už ide o čiernu a bielu, alebo rôzne odtiene fialovej (ktorá je spojením červenej a modrej). Pri pohľade na jej kresby iste nielen mne napadne podobnosť s intuitívnou tvorbou mediumných umelkýň ako Cecilie Marková či Anna Zemánková.

Podobne je to aj s materiálmi. Aliza pre tvorbu svojich objektov a inštalácií používa „chudobné“ suroviny, ktoré tiež majú svoj význam: gázu, jednorazové ružové kuchynské utierky, hubky. Predmety, ktoré evokujú „ženskú“ neplatenú prácu, ale tiež čistenie, starostlivosť

Aliza Orlan: *Záhrady mojich strachov a túžob*, 2023, performance. Galéria Jula Bindera, Banská Štiavnica. Foto: Miroslava Urbanová/*Gardens of my fears and passions*, 2023, performance. Gallery of Julo Binder, Banská Štiavnica. Photo: Miroslava Urbanová

či ošetrovanie (škoda, že nemáme v slovenčine také pekné slovo, ako je *péče*). Baví ma Alizin svet, do ktorého nás necháva nazrieť. Je autentický a odvážny. Teším sa na jej ďalší vývoj, na performance či knihu, ktoré plánuje. Nazrite aj vy.

Mgr. Alexandra Tamášová, PhD. (*1985), historička, kritička a kurátorka. Vyštudovala dejiny a teóriu umenia na Filozofickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave (2009), kde absolvovala aj doktorandské štúdium (dizertačná práca s názvom *Existenciálne hranice tela*, 2012). V Slovenskej národnej galérii pracuje ako kurátorka Zbierok moderného a súčasného umenia. Zaoberá sa súčasným umením a fenoménom outsider art. alexandra.tamasova@gmail.com

